

Prediking over Zondag 5 vraag: 12 - 15

Noodzakelijk onderwijs

Vraag 12: Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?

Antwoord: God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, óf door onszelf, óf door een ander, volkomen betalen.

Vraag 13: Maar kunnen wij door onszelf betalen?

Antwoord: In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.

Vraag 14: Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden dat voor ons betale?

Antwoord: Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen die de mens gemaakt heeft; ten andere zo kan ook geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.

Vraag 15: Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?

Antwoord: Zulk een, Die een waarachtig en rechtvaardig mens is, en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook tegelijk waarachtig God is.

Liturgie

Psalm 3:2, 4

Psalm 75:1

Schriftlezing: Genesis 44:14-45:1

Psalm 49:2, 3

Psalm 72:1

Psalm 130:2

Gemeente,

We zijn nu gekomen bij het tweede deel van de Heidelbergse Catechismus: Hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde om in de enige troost te leven en te sterven. Er staat daarom boven: 'Van des mensen verlossing.' Wij zijn dus gekomen tot het tweede deel, namelijk het deel over de verlossing van de mens. Na de inleiding over de enige troost is ons voorgehouden dat wij, om in die troost eeuwig te leven en zalig te sterven, drie dingen nodig hebben, drie elementen of stukken. Namelijk: Ten eerste hoe groot onze zonden en ellende zijn. Ten tweede hoe we daarvan verlost worden. En in de derde plaats hoe we God daarvoor zullen dankbaar zijn.

De catechismus is in het stuk der ellende kort maar krachtig. In drie à vier zondagsafdelingen wordt nagegaan waarin de ellende van de mens bestaat. Ellende betekent *uit het land zijn*. Door de spiegel van Gods heilige wet, zowel in het Oude als in het Nieuwe Verbond verklaard, komen wij erachter dat wij uit het land van de gemeenschap met God zijn gestoten. Verder is aan de orde geweest dat dat onze eigen schuld is. Omdat wij, terwijl wij in de wonderbaarlijke, raadselachtige gemeenschap in Adam waren, ons bij God vandaan gezondigd hebben. Daardoor zijn we in zonden ontvangen en geboren. De ellendestaat is zó radicaal, dat tenzij er algehele vernieuwing komt door de Heilige Geest, wij onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Er is alleen maar een oplossing door een radicale, totale regeneratie of wedergeboorte.

Daarna is, en dat heeft ons de laatste keren bezig gehouden, de vraag naar het recht of het onrecht aan de orde geweest. Is er geen onrecht bij God als Hij de zonde straft? Nee, daar is geen sprake van. Ten slotte werd de vraag gesteld of God dan niet barmhartig is. Jawel, God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig. Vandaar dat de zonde die tegen de allerhoogste Majesteit is bedreven, ook met de hoogste straf aan lichaam en ziel gestraft zal worden. Dat is een korte samenvatting van het eerste element of stuk der ellende.

Er staat boven deze catechismuszondag: *Van des mensen verlossing*. Dat wil dus zeggen dat de catechismus een nieuw lied gaat zingen. Niet om het oude te vergeten, want dat klinkt in de ondertonen mee in het hele lied van de catechismus. De catechismus gaat nu dus het lied van de verlossing zingen. Dat lied klinkt door met een machtige, gouden klank. Zolang een mens over de aarde rondloopt en alles ontvangt wat hij nodig heeft, loopt hij met zijn lompe en blote voeten ook over de gave van de vrijheid heen. Maar wie wel eens tussen vier nauwe muren gezeten heeft in een cel ... tot hem is het pas doorgedrongen welke kostelijke gave het is, wanneer een mens vrij is. Hij mag dan gaan en staan waar hij wil. Het is voor de gevangenen een ramp als zij de uren moeten wegslikken. Als zij de dagen, de maanden en de jaren die zij mogelijk moeten zitten, zoals dat in de volksmond heet, in een cel moeten doorbrengen. Vooral als iemand levenslang heeft. We lezen daarover in de krant welk een verschrikking dat moet zijn. Maar hoe verschrikkelijk die straffen, die meestal zeer rechtvaardig toebedeeld zijn, ook zijn, er komt een eind aan. Na een week, na een jaar, na vijf of na tien jaar. Zelfs wanneer een mens levenslang heeft, komt er een eind aan bij de dood. Dan is hij van de gevangenschap ontslagen. Dan heeft hij zijn straf, op aarde althans, uitgezeten.

We zagen de vorige keer al dat gevangenisstraf niet te vergelijken is met de eeuwige straf. Als wij *moeten* sterven en niet *kunnen* sterven. Altijd op de morgen wachten en het nooit dag zien worden. Als u daaraan denkt, kunt u dan begrijpen dat de Bijbel zegt dat God de gevangenen Sions wederbracht uit Babel? Gevangenschap in Babel beeldt de heerschappij van de satan uit. 'Als de HEERE de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen die dromen. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich' (Ps. 126:1,2). De dichter zegt: 'De HEERE heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd' (vers 3). Dat was het punt waar het om gaat. Dat is ook het punt dat de catechismus gaat bezingen, het lied der verlossing, het lied van de vrijlating, van de uitgang.

Er lopen heel wat mensen over de aarde rond die niet weten welk een voorrecht de vrijheid is. Maar hoeveel mensen, en een ieder onderzoekt zijn eigen hart, gaan van zondag tot zondag meer of minder getrouw naar de kerk, maar leven, ondanks de prediking, alsof ze van de prins geen kwaad weten. Of is dat bij ons anders geworden? Elke catechismusprediking, elke catechisatieles die niet biddend verwerkt wordt, toegeëigend wordt, werkt alleen maar aan de verstening, aan de verharding mee. Hoe anders is het wanneer wij gaan verstaan dat wij slaven zijn. Gevangenen van de satan. En dan ingeleid te worden in de mogelijkheid en de werkelijkheid van de verlossing! Daarvan zegt de dichter van Psalm 27: 'Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog!' Psalm 40 zegt: 'Ik heb lang den HEER' in mijne druk verwacht, En Hij heeft Zich tot mij geneigd.'

Het is in zekere zin een privilege, een voorrecht, om mens te zijn. Want de mens kan verlost worden. Een engel niet, althans, niet als hij gevallen is. Wij lezen in Judas dat de engelen met eeuwige banden voor de duisternis worden bewaard. Ik kan u er geen antwoord op geven waarom God de engelen voor eeuwig bindt en de mensen niet, dan alleen dat het God zo behaagd heeft, dat Hij mensen, het zaad van Abraham, aanneemt. Het is een privilege om mens te zijn. Daarom is het ook zo vreselijk als een mens tot het peil van het dier wegzakt. Dat hij eet, drinkt, zijn genoegens op aarde beleeft en verder ...

Niet alle mensen worden verlost. Dat zagen we en zullen we in een volgende zondagsafdeling uitvoeriger zien. Dat betekent dat degene in de gemeente die er weet van heeft uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht geleid te zijn, een geweldige taak heeft: slaven van de satan wakker roepen, om tegen hen te zeggen: 'Mensen, jullie kunnen verlost worden. Er is een middel.' Doen we dat ook? Dan gaan we boven de massa uit. Dan zijn wij er ook bij. Het gaat in Zondag 5 bij al die vragen en antwoorden, in dit vraag-en-antwoord-spel, om God en om God alleen.

Voorlopig merken wij in deze zondag weinig van de verlossing. Er staat: 'Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?' Een lange vraag. Je zou hem in drie delen kunnen verdelen. In de eerste plaats is het een erkentenis van schuld: 'Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben.' Dat is één. Het tweede is een gebed: 'Is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan?' Het derde is de zucht naar de gemeenschap: 'En wederom tot genade komen?' Dat laatste wil zeggen dat het weer goed is. Het is een nederig gebed. Je komt het niet op elk terrein tegen dat een mens buigt. Hier hebben we zo'n mens. 'Aangezien wij dan.' Zijn laatste kruit is verschoten en zijn mond is gestopt. Het gebeurt niet zo vlug bij u en bij mij, dat die mond van ons dicht zit, althans dicht zit van de aanklachten tegen God.

Natuurlijk zijn we rechtzinnig genoeg om te zeggen dat een mens het allemaal verdiend heeft, maar laat een van ons eens gemangeld worden in de tijd, zodat hij verkrimpt van de pijn. Of laat God eens langere tijd door een ziekte ons huwelijk en gezin teisteren. Laten we eens met een verborgen of openbaar kruis lopen te torsen. Dan zijn de *waaroms* niet van de lucht, ondanks al onze rechtzinnigheid. Ten dele is dat Bijbels. Maar als het al zó is, dat de mens altijd op Gods vrijmacht loopt af te dingen, ook in de strafmaat of de mate van kastijding in de tijd, hoeveel te meer zit hij dan te peuteren, te sleutelen en af te dingen op de vrijmacht van God om een mens eeuwig te straffen? Er staat in de Nederlandse Geloofsbelijdenis: 'Wij geloven allen met het hart en belijden met de mond.' Die twee moeten samengaan: geloven met het hart en belijden met de mond. Wie dit met zijn hart gelooft, of het nu een kind is, een catechisant, een jongen of een meisje, een man of vrouw ... Wie van harte gelooft dat hij, dat zij tijdelijke en eeuwige straf verdiend heeft en dat voor God belijdt, staat al in de verlossing! U moet er goed aan denken dat de catechismus niet van gisteren is. Die weet de dingen precies te plaatsen. Wie God toevalt in Zijn recht en wie erkent dat Hij niet alleen vrij is om te straffen, maar ook dat wij dat zelf verdiend hebben, staat al in de verlossing. Hij of zij is verlost van de valse hoop, van de leugen, van de waan en van de blindheid. Dat laat een mens ook niet leeg.

Dat zien we in het tweede deel van de vraag. Dat is een gebed: 'Is er enig middel waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?' Het is de vraag naar een geopende deur. Dat gebed druist tegen alle logica in. Er wordt hier eerst met duidelijke woorden gezegd dat God de zonde wil en moet straffen. En dan gaat nota bene een mens die erkent dat hij de straf verdiend heeft, bidden tot God of hij de straf zou kunnen ontgaan. U zegt: 'Is dat wel logisch?' Nee, zo heerlijk *onlogisch* is de weg. Daarom is die weg voor zogenaamde verstandigen ook nooit te pruimen. We kunnen er niet mee uit de voeten. Elk mens, van welke rang of stand ook, die niet deze innerlijke kennis heeft, loopt hier altijd met zijn hoofd en zijn handen vast. Het gaat er niet om of er afbreuk aan de logica wordt gedaan, maar het gaat hier om een mens die in de werkelijkheid ligt. Een mens die zijn nood erkent, wordt net zo onlogisch als de Kananese vrouw. Jezus antwoordt haar eerst helemaal niet. Ze wordt door de discipelen terechtgewezen. De vrouw die door Jezus één- en andermaal zijdelings wordt weggeschoven, maar die zo heerlijk volhardt en die zegt: 'Heere, het is allemaal waar, maar help me!' Kent u dat nu? Bent u zo'n mens die alle rechtzinnigheid in de kwalijke zin verloren heeft en hier zo eenvoudig door God geleerd wordt? Kijk, dan kómen we op de knieën en dan gaan we ook dóór de knieën. Een huisvrouw die een ogenblik uitkiest om de Bijbel te lezen of in de stilte de Heere te zoeken en de knieën te buigen, kan kostelijke tijden beleven.

Ook voor de mannen op het werk of waar ze ook maar zijn. Ja, dat kunnen kostelijke tijden zijn. Dan krijgen we steeds meer behoefte om onze knieën te buigen en ons geschrei te laten horen. Het gaat hier eigenlijk om een gebed om het wonder. Dat is het ook. Het geloof zélf is een wonder. Christus is het grootste Wonder van de wereld- en kerkgeschiedenis. Ieder mens die met dat Wonder in aanraking komt, bidt als het ware om het wonder. Hij vraagt ook om de straf te ontgaan. We hebben allemaal wel eens gehoord van hemelzoekers en van helontvluchters. Dat het bij die mensen helemaal niet goed zit, hebben we allemaal wel eens gehoord. Maar de Bijbel is toch iets ruimer dan wij. Want de Bijbel spreekt ons aan op onze verantwoordelijkheid. Vanuit de ontzaglijke dreiging die er boven het leven hangt, wordt de mens aangesproken op zijn verantwoordelijkheid. De Heere God zegt Zelf tegen de mens: 'Bekeert u, bekeert u, want waarom zoudt gij sterven?' (Ez. 33:11). Is dat eigenbelang of niet?

In de tweede plaats moeten we er rekening mee houden dat deze man een beginneling is. Een kind praat anders als een groot mens, maar daarom is het niet minder zuiver. Het moet een heleboel afleren, maar kijk, hier is een mens die over de drempel heen is. En als hij eenmaal in het huis is, dan zal hij leren dat het om Gods eer gaat. Als Bunyan wakker wordt, denk maar aan zijn *Pelgrimsreis*, dan heeft hij het nog niet over de eer van God. Dan denkt hij: Hoe kan ik die verschrikkelijke plaats waarnaar wij op weg zijn, ontgaan? Dat mag hoor! De rest leert God u wel.

'Is er enig middel waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan?' Door de nood gedreven. De psalmist zegt: 'Tot U riep ik, o HEERE; ik zeide: Gij zijt mijn Toevlucht, mijn Deel' (Ps. 142:6). Er staat niet 'mijn Deel en mijn Toevlucht'. Nee, er staat eerst: mijn Toevlucht. Dat wil zeggen: Hij rent erheen. En dan pas: mijn Deel. Let op de volgorde. Zo moeten wij door de Schrift zelf onderwezen worden. De Heere roept een mens daartoe. 'Is er enig middel waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?' Kijk, daar heb je het al. De vraagsteller wil kind aan huis zijn. Is dat niet teveel gevraagd? Is dat niet arrogant, denkt u? Hij wil, net als een kind dat straf heeft gekregen van vader en moeder en alles gedaan heeft om de strafbepalingen weg te krijgen, te verminderen en te verzachten, dat vader en moeder weer gewoon doen. Hij heeft het besef: Het kan zo niet verder. Het moet tussen God en mij in orde zijn. Een kind kan pas echt zingen als vader en moeder weer gewoon doen. Als ze weer lief doen. Als het kind weer gekust wordt. Zoiets van: Het is weer helemaal goed. Anders blijft er zo'n broeierige sfeer in het gezin hangen. Kijk, daar zit iets van het echte geloof in. Dat wenst dat het weer helemaal goed mag zijn. Dat er niets tussen God en zijn ziel zit. Dat is uit God. U mag best aan uw eigen zielenheil denken, maar tegelijkertijd komt dan de vraag aan de orde: Heere, hoe komt het dan met U goed? Want het is vast en zeker waar dat je beter met God in de woestijn kunt zitten, dan zonder God in een land dat vloeit van melk en honing. De hemel zou de hemel niet zijn als God er niet is. De Heere Jezus zegt tegen de moordenaar aan het kruis: 'Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.'

Goed. De vraag is gesteld, maar het antwoord valt ons bar tegen. Laten we maar eerlijk zijn. Hier is een mens die buigt voor het recht Gods en vraagt: 'Is er nog een middel om de volkomen gemeenschap met God te herstellen?' Waar is de vader uit de gelijkenis van de verloren zoon, die zijn verlorene om de hals valt, een ring aan zijn vinger doet en het gemeste kalf slacht? Waar is het asieltent voor drenkelingen waar mensen worden binnengedragen? Er is tegen dit antwoord in de loop der eeuwen heel wat gesputterd. Het zou on-Bijbels zijn. Het zou hard zijn. Er staat: 'God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, óf door onszelf, óf door een ander, volkomen betalen.' Kijk, dat alles is waar, maar als hier nu een mens zit die zegt: 'Ik sta op het punt om te breken', dan staak ik het onderwijs even en dan zeg ik: 'Lieve vriend, er is maar één middel: "Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zúlt zalig worden" (Hand. 16:31).'

Toch is er tegelijkertijd meer aan de hand. In de gemeente moet er onderwijs zijn. Wat bedoelt de catechismus? De catechismus bedoelt de noodzakelijkheid van de verlossing door de Heere Jezus Christus diep in het hart te snijden. Dat is heel hard nodig. De catechismus bedoelt met een heel scherp mes bij óns alles weg te snijden en te zeggen: 'Zalig worden is van jullie kant onmogelijk.' Dat is weliswaar een harde les, maar het is ook een zeer noodzakelijke les. Die les is nodig om getroost te leven en getroost te sterven. Er is geen algemene Jezus en er zijn ook geen algemene zondaren. Er is geen aannemen van Jezus zonder dat wij weten waarvoor Hij nodig is. Het kan zijn dat er allerlei mensen rondlopen die denken dat ze de Heere Jezus bezitten, maar hoe ze aan Hem gekomen zijn en waarvoor ze Hem nodig hebben, weten ze tot op de dag van vandaag niet. In het algemeen moeten we leren dat Hij alles goedge maakt heeft.

Het antwoord van de catechismus is zo gek nog niet. *God wil*. Dat wil dus zeggen dat wij bij óns begeren vandaan gehaald worden en dat wij in onze gebeden nader bepaald worden bij de wil Gods. Wel, als het bij u en mij in orde komt, is dat krachtens Gods wil. Ons begeren is alleen goed in zoverre het strookt met de wil van God. *God wil*. Dat staat er: 'Gód wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede.' Dat betekent heel eenvoudig dat Zijn geschonden recht wordt hersteld. Daar hebben we het de vorige keer over gehad. Dat God in Zijn heiligheid, in Zijn onafhankelijkheid en in Zijn zelfhandhaving wordt hersteld. Die zelfhandhaving wordt hier gerechtigheid genoemd. Misschien kan het woord dat hier met 'gerechtigheid' wordt uitgedrukt beter met andere Bijbelse woorden benoemd worden. De catechismus zegt op het ogenblik nog geen ja of nee, maar bepaalt ons bij de wil Gods. Niet genade vóór recht. Dat wordt wel gezegd, maar dat doet God nóóit. Maar genade dóór recht. Zou de Rechter van de ganse aarde op deze aarde geen recht doen? Ongetwijfeld! God blijft dus het Zijne vragen. Niet uit willekeur, maar uit onaantastbaarheid. Kijk, dat dient ons ingeprent te worden. Het is alles *mens* wat de klok slaat vandaag de dag, maar wie ligt er over wakker hoe *God* aan Zijn eer komt? Dát moet ingeprent worden. Liefde en onaantastbaarheid sluiten elkaar, zoals we de vorige keer zagen, niet uit.

We hebben God op het hart getrapt. Dat is niet met goedkope genade goed te maken. Gods scheppende daden en wonderen blijven de mens verantwoordelijk stellen. Die blijven hem ter verantwoording roepen. Die eisen dat er aan Gods gerechtigheid genoeg gedaan worde. Dat wil zeggen, dat God in volkomen gehoorzaamheid wordt gerespecteerd. Die gehoorzaamheid heeft twee kanten. Aan de ene kant is het het voldragen, het volbrengen van de wil en van de Wet Gods en aan de andere kant is het het ondergaan van de straf Gods. Dat is Gods wil. Dat hebben we gezien. Daarom staat hier: 'Daarom moeten wij aan haar, óf door onszelf, óf door een ander, volkomen betalen.' Ook al weer zo'n lelijk woord: *betalen*. Toch is het een zeer Bijbels woord. 'Betaal mij wat gij schuldig zijt', staat in een van Jezus' gelijkenissen.

Nu wordt hier de vraag gesteld of wij door onszelf kunnen betalen. Dat is dus zagezegd de zelfverlossing. Wat doen mensen als ze tekort hebben? In een zaak bijvoorbeeld, in een klein bedrijfje, maar ook in een gewoon gezin? Dan gaan ze het ene gat met het andere stoppen. O wee, als iemand dan in de verzoeking valt geld van anderen in huis te hebben. Dan waagt hij dat er soms ook nog aan. Wees gewaarschuwd! Als u geld van anderen in huis hebt, kom daar nooit aan. Dat is niet van u. U moet dat altijd zo snel mogelijk wegwerken. De duivel loert erop. Een mens die in de knoei zit, gaat het ene gat met het andere stoppen. Hij wil de schande van het bankroet gaan en het bankroet zijn, ontgaan. Die schande vindt hij verschrikkelijk. Zelfverlossing, eeuwige afbetaling, vinden we tot op zekere hoogte in het Jodendom, in het farizeïsme. Dat vinden we voor een deel ook in de Rooms-Katholieke Kerk: aflaten, het bidden van de Ave Maria's en nog zoveel dingen meer. Laten we die splinters maar laten zitten en de balk in ons eigen oog gaan bekijken.

Laten we nu eens heel eerlijk zijn. Als je twee keer met je gezin trouw naar de kerk gaat, je geeft flink aan de collecte, je doet ijverig je best in de verenigingen en in je gezin ... Ik zeg niet dat het door een ringetje gehaald kan worden. Wie kan dat bereiken? Maar ... je gezin mag er zijn. Nou, dat vinden we toch wel wat. Dat wordt soms ook niet onder stoelen of banken gestoken, want ten diepste gaan we er prat op, vooral tegenover mensen die niet zo trouw zijn. En toch belijden we met een stalen gezicht en glashard dat we de schuld elke dag groter maken. Dat klopt ook. Dat is volledig op zijn plaats. Want als we alles zouden gedaan hebben wat we schuldig waren, dan zijn we nog onnutte dienstknechten, dienstknechten die gemist kunnen worden.

Maar er staat hier iets meer: 'in generlei wijze'. Wij zouden er liever hebben zien staan: 'op allerlei wijze'. Altaren staan over de hele wereld verspreid. Met geld wordt er overal gerammeld. Daar kun je een heleboel voor klaar krijgen, maar de catechismus zegt hier: 'in generlei wijze'. Het waanzinnige is dat een mens die nog in het afbetalingssysteem rondloopt, meent dat hij het er morgen of overmorgen wel beter vanaf zal brengen. Misschien, maar dat durft hij niet hardop te denken, maar het is toch de ondergrond, misschien kweekt hij wel een overschot bij God, zodat vroegere zonden daar min of meer tegen wegvallen.

De catechismus is nog niet zo gek. Die wil u en mij uit dat afbetalingssysteem weg hebben en zegt: 'Wát jij! Als jij 's avonds nu eens de tijd neemt om je hart leeg te schudden voor God, hoe ben je dan geweest voor je vrouw, voor je man, voor je kinderen, voor je buurt en vooral voor Mij? Waar was je liefde?' Het is maar de vraag hoe onze consciëntie is afgesteld. Er zijn mensen die zonder blikken of blozen zeggen dat ze naar hun mening bij God wel een goede beurt maken, omdat ze ieder het zijne geven. Je moet wel een olifantenhuid om je hart hebben om dat te durven zeggen! Als de mens erbij bepaald wordt, hoe hij geweest is, in woorden, in daden en in gedachten niet te vergeten, dan wordt zo'n schuldbelijdenis elke avond langer. De schuldbelijdenis van een christen welteverstaan. Dat is zo omdat zijn hart en consciëntie zo fijn worden afgesteld op de liefde tot God en de naaste. Dan staan wij daar 's avonds. Dan zitten wij, dan knielen wij 's avonds en dan moeten wij zeggen: 'Wéér groter gemaakt!' In plaats dat er van de schuld wat afgang, kwam er schuld bij. Zo worden we afgesneden, weggeworpen.

Dan krijgen we de vraag of er niet ergens anders een schepsel gevonden kan worden dat voor ons betaalt. Daar zit al Evangelie in. Dat is voor een mens vernederend. Bijvoorbeeld voor een zakenman die zich aardig overeind lijkt te kunnen houden. De bank geeft hem geen krediet meer en hij moet naar een vriend, of ik weet niet naar wie, omdat hij verlegen zit om geld. Hij zegt: 'Man, help me alsjeblieft, want ik zit in de knoei.' Dat vindt hij erg. Daar heeft hij een hekel aan. Zo is het voor de mens vernederend als al zijn medemensen samen niet in staat zijn om elkaar te verlossen. Er wordt gedacht aan een schepsel, een 'bloot schepsel' staat hier. Dat is een oude term voor: een 'gewoon schepsel', 'alleen maar een schepsel'. Wij blijven graag met onze armoede in ons gezin. Als het niet anders kan in de familie, maar zeker niet in de krant. We zeggen: 'Laten we het maar onder ons houden.' Anderen hebben daar per slot van rekening niets mee te maken.

De catechismus is in dit geval een wijze pedagoog. Die ziet daar een mens tobben. Hij kijkt eens hierheen, hij kijkt eens daarheen, maar er is geen sprake van dat er een schepsel zou kunnen helpen. Jazeker, er zijn de offerdieren. Dierenoffers zijn tijdelijk ingesteld door God in het Oude Testament, maar ze zagen niet op zichzelf, maar op het bloed van Christus. Al die dieren samen waren gericht op hét Offerlam, de Heere Jezus Christus Zelf. Andere schepselen hebben niet gezondigd. De engelen hadden wel een ziel of geest, maar geen lichaam. De dieren hebben wel een lichaam, maar geen ziel. Althans, niet als de mens. Dus daar kan allemaal niets van komen. Het is een beetje schools geredeneerd, maar er zitten diepe waarheden in. Andere schepselen? Geen sprake van!

Intussen zijn we op het spoor van een Ander. Als er dan niet een mens is en ook niet een ander schepsel, een dier of wie dan ook: 'Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?' Laten we hier eens even rusten. Eerst wordt er gesproken van een *middel*. Maar nu is de catechismus zo ver gevorderd dat hij het heeft over een *middelaar*. U weet, een middelaar is iemand die tussen twee partijen staat. Als wij het in het burgerlijk leven hebben over een rijksbemiddelaar, dan bedoelen wij een bemiddelaar of middelaar die door het rijk is benoemd en die naar een fabriek waar een broeiend conflict is tussen werknemers en werkgevers wordt gestuurd.

De werknemers willen gaan staken. Wat doet dan die middelaar? Die moet onpartijdig zijn. Als de arbeiders maar vanuit de verte ruiken dat hij met de baas heult, kijken ze niet eens naar hem. En als de baas denkt: Nee, hij staat helemaal aan de kant van de arbeiders, dan wil die niets van hem weten. Een middelaar moet strikt neutraal zijn, helemaal onpartijdig. Dat komt, omdat hij door een andere instantie, in dit geval het rijk, ertussen wordt geschoven.

Maar waar halen we zo iemand in dit conflict vandaan? Want een mens, is die er? Nee. Dé Middelaar komt nota bene bij God vandaan. God schuift Hem naar voren. God zorgt voor de Middelaar. Die staat helemaal aan de kant van God en helemaal aan de kant van het heil van de mens. Let er goed op, aan de kant van het héil. Niet aan de kant van de natuur van de mens. Mozes was de middelaar van het Oude Verbond. Hij stond tussen God en Israël in. Hij was een boodschappenjongen bij God vandaan naar Israël toe en tegelijkertijd de middelaar voor dat volk bij God. Hij was eigenlijk tot op zekere hoogte hogepriester. Aäron was de échte hogepriester, maar Mozes nam ook de dienst van de gebeden waar. Hij richtte ook de verzoening uit. We weten het, Mozes haalde het niet. Hij was een schaduwachtige middelaar. Hij moest plaatsmaken voor die échte Middelaar.

Er wordt gezegd dat wij een Middelaar nodig hebben, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig en rechtvaardig mens is. Wat daar allemaal in zit, komt de volgende keer aan de orde, hier is alleen gezegd dat die Middelaar waarachtig God moet zijn. Hij moet helemaal bij God vandaan komen en van God zijn. Tegelijkertijd moet Hij helemaal bij ons vandaan komen, want Hij is het Zaad van David. Echt mens. Helemaal echt, rechtvaardig mens. Weet u waarom? Omdat Hij niet alleen een conflict moet oplossen, maar omdat Hij de eeuwige toorn Gods moet dragen en omdat Hij mensen totaal veranderen en vernieuwen moet. Is dat niet groot? Ziet u Hem al staan, met Zijn handen twee kanten uitwijzend, naar God en naar de mens?

Dat is het Evangelie dat hier in het stuk der verlossing u verkondigd wordt. Een ander is er niet. Hij staat met uitgebreide handen, met uitgebreide armen naar u en naar uw kinderen. Zijt ge er koud onder? Hoe zal ik dan uw hart laten smelten onder deze overvloeiende liefde Gods, die zonder daartoe door iemand gedwongen te zijn de Middelaar naar voren schuift en Die zegt: 'Dat is Mijn Middelaar?' Hoe zal ik uw koude hart verbreken dan met een beroep op het Woord en op de Heilige Geest, dat Hij het stenen hart bij u wegneemt, maar ook met de vermaning uit Ezechiël: 'Maakt u een nieuw hart'? Snijdt uzelf een hart. Dan komen we weer bij het wonder terecht.

Laat ons eindigen met een lofzang. Dat is de lofzang op God, op het kostbare Lam dat Hij zond en op Zijn Geest. Omdat geen sterveling in staat was de mens te verlossen, de mens te redden. God Zelf is het geweest, Die het ter hand nam. Waar iedereen verstek liet gaan, zei de Heere Jezus: 'Ik kom, om Uw wil te doen, o God! Uw wet is in het midden Mijns ingewands. Ik boodschap de gerechtigheid in de grote gemeente' (Ps. 40:9, 10), zodat zij U zullen lofzingen.

Amen.